

Projekt

z dnia 16 listopada 2021 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR/2021
RADY MIASTA SIEDLCE**

z dnia 2021 r.

w sprawie przyjęcia do realizacji "Programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie opracowanego dla Miasta Siedlce na lata 2022-2023"

Na podstawie art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U z 2021 r., poz. 1249), w związku z art. 12 pkt 11 i art. 92 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2020 r., poz. 920, ze zm.) Rada Miasta Siedlce uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji "Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie opracowany dla Miasta Siedlce na lata 2022-2023", stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Siedlce oraz Dyrektorowi Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Siedlcach.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta

Henryk Niedziółka

Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie opracowany dla Miasta Siedlce na lata 2022-2023

Siedlce, listopad 2021 roku

Spis treści

I.	Wprowadzenie	3
1.	Podstawa prawna Programu	3
2.	Działania wobec sprawców przemocy w rodzinie przewidziane w polskim prawodawstwie	4
II.	Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie miasta Siedlce ukazana w kontekście sprawcy	9
1.	Podmioty realizujące na terenie miasta Siedlce oddziaływania w stosunku do sprawców przemocy	13
III.	Cele Programu	14
IV.	Realizacja Programu	15
1.	Realizatorzy Programu	15
2.	Kwalifikacje osób prowadzących działania korekcyjno-edukacyjne	16
3.	Czas, forma i miejsce realizacji Programu	17
4.	Adresaci Programu i sposób ich rekrutacji	17
5.	Reguły uczestnictwa i kryteria ukończenia Programu	18
6.	Zawartość merytoryczna i etapy realizacji Programu	19
V.	Monitoring i ewaluacja Programu	20
VI.	Źródła finansowania Programu	21

I. Wprowadzenie

Jedną z najpoważniejszych dysfunkcji, która może dotknąć rodzinę jest niewątpliwie przemoc. Członkom rodziny doświadczającym przemocy brakuje poczucia bezpieczeństwa, w jego miejsce pojawia się strach, głęboki lęk, bezradność, permanentne poczucie zagrożenia, zagubienie, świadomość doznanej krzywdy bądź przypisywanie sobie nieuzasadnionej winy. Jeżeli akty przemocy powtarzają się, a ofiara nie radzi sobie z własnymi zaburzeniami emocjonalnymi powstałymi w wyniku stresu pourazowego, zaczyna wówczas przystosowywać się do roli ofiary i przestaje się bronić.

Dlatego niezwykle istotne jest, żeby prowadzić działania uświadamiające w społeczeństwie, a tam, gdzie dojdzie do ujawnienia przemocy, udzielić rodzinie kompleksowego wsparcia.

Pomoc w zakresie wyeliminowania zjawiska przemocy domowej tam gdzie ją zidentyfikowano, powinna obejmować w pierwszej kolejności wielowymiarowe wsparcie dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Niezbędne jest jednak również podjęcie działań nakierowanych na edukację i korygowanie zachowań sprawców przemocy.

Niniejszy Program skierowany jest do osób stosujących przemoc w rodzinie, a jego głównym celem jest zmiana postępowania sprawcy, zwiększenie zdolności do kontrolowania zachowań agresywnych, a ostatecznie do zaprzestania tego typu działań.

1. Podstawa prawna

Podstawę prawną do opracowania i realizacji programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie stanowi art. 6 ust. 4 pkt 2 *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (Dz.U. z 2021 r., poz. 1249). Przygotowanie i wdrożenie programów jest zadaniem z zakresu administracji rządowej realizowanym przez powiat. Dlatego też zgodnie z art. 12 pkt 11, w związku z art. 92 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 *ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym* (Dz.U. z 2020 r., poz. 920, ze zm.) niniejszy Program zostaje przyjęty poprzez podjęcie uchwały przez Radę Miasta Siedlce.

Inne akty prawne i dokumenty programowe, w oparciu o które przygotowano Program bądź w odniesieniu do których zachowano spójność zapisów to m.in.:

- *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne* (Dz.U. Nr 50, poz. 259);
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”* (Dz.U. Nr 209, poz. 1245);
- *Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 1 lutego 2021 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021* (M.P. poz. 235);
- *Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2025;*
- *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Siedlce na lata 2016-2025 przyjęta Uchwałą Nr XXI/262/2016 Rady Miasta Siedlce z dnia 23 czerwca 2016 r.;*

- Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2023 przyjęty Uchwałą Nr XXX/327/2020 Rady Miasta Siedlce z dnia 22 grudnia 2020 r.

2. Działania wobec sprawców przemocy w rodzinie przewidziane w polskim prawodawstwie

Polski system przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wśród działań nakierowanych bezpośrednio na sprawców przemocy, przewiduje m.in.: zobowiązanie do **opuszczenia mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia przez osobę stosującą przemoc** – art. 11a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021 r., poz. 1249). Ma to miejsce w przypadku, gdy sprawca przemocy czyni wspólne zamieszkiwanie szczególnie uciążliwym. Podstawę stanowi wówczas wniosek osoby dotkniętej przemocą na drodze postępowania cywilnego w trybie nieprocesowym (Dział I a ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r., poz. 1805, ze zm.)). Sąd podejmuje decyzję na rozprawie, która powinna odbyć się w ciągu miesiąca od wniesienia wniosku. W postanowieniu wskazuje obszar lub odległość od wspólnie zajmowanego mieszkania, którą osoba stosująca przemoc w rodzinie jest zobowiązana zachować.

Kolejnym elementem systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest **procedura „Niebieskie Karty”**. Użycie tego narzędzia zostało powierzone przedstawicielom kilku służb, tj. funkcjonariuszom policji, pracownikom pomocy społecznej, pracownikom oświaty, pracownikom ochrony zdrowia oraz gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Procedurę rozpoczyna osoba, która w trakcie czynności służbowych jako pierwsza nabędzie informację o podejrzeniu przemocy w rodzinie. Sporządza wówczas notatkę na specjalnym formularzu (Niebieska Karta – część A). Wszczęcie procedury jest również możliwe po zgłoszeniu dokonany przez członka rodziny bądź świadka przemocy. Formularz przesyłany jest do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie właściwego dla miejsca zamieszkania osoby, która doświadcza przemocy. Siedziba Zespołu mieści się zazwyczaj w ośrodku pomocy społecznej. Zespół powołuje grupę roboczą, której zadaniem jest wielowymiarowe wsparcie rodziny w wychodzeniu z kryzysu. Pomoc kierowana jest w pierwszej kolejności do osoby doświadczającej przemocy. Na spotkaniu ze specjalistami, którzy w ramach wykonywanej pracy zawodowej mieli już kontakt z rodziną m.in.: pracownikiem socjalnym, dzielnicowym, kuratorem sądowym, pedagogiem szkolnym, psychologiem, czy terapeutą, analizowana jest szczegółowo sytuacja rodziny (m.in.: okoliczności, formy, skutki przemocy). Realizując cel zatrzymania przemocy w rodzinie i zapewnienia bezpieczeństwa osobie jej doświadczającej, opracowany zostaje również indywidualny plan pomocy. Osoba doświadczająca przemocy motywowana jest do podjęcia działań nakierowanych na rozwiązanie trudnej sytuacji życiowej. Jednym z istotnych elementów procedury jest spotkanie członków grupy roboczej z osobą podejrzaną o stosowanie przemocy. Celem spotkania jest przede wszystkim zmotywowanie sprawcy do rezygnacji z zachowań przemocowych, uświadomienie skutków stosowania przemocy, w szczególności jej negatywnego wpływu na członków rodziny oraz wskazanie możliwych konsekwencji prawnych powtarzania agresywnych zachowań. Jedną z form wsparcia, która może zostać zaproponowana bezpośrednio sprawcy jest udział w programie korekcyjno-edukacyjnym. Notatki ze spotkania ujmuje się w Niebieskiej Karcie – część D. Niestety, nie przewidziano skutecznych narzędzi, które zobligowałyby sprawcę do udziału

w procedurze „Niebieskie Karty”, co jeszcze bardziej może utwierdzić go w poczuciu pewności i bezkarności.

Niezależnie od wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”, w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego, funkcjonariusz policji może **zatrzymać osobę stosującą przemoc w rodzinie** w trybie art. 15a ust. 1 *ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji* (Dz.U. z 2021 r., poz. 1882), oceniając uprzednio skalę ryzyka.

W przypadku wystąpienia zagrożenia życia lub zdrowia osoby dotkniętej przemocą w rodzinie policjant ma prawo wydać wobec osoby stosującej przemoc **nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia**, bądź oba jednocześnie – dokonując wcześniej oceny ryzyka zagrożenia, o ile nie zostało dokonane przed zatrzymaniem tej osoby. Policja może wydać nakaz lub zakaz również w stosunku do osoby, która została zatrzymana, bezpośrednio po jej zwolnieniu. Nakaz lub zakaz podlega natychmiastowej wykonalności, a policja sprawdza, czy osoba stosująca przemoc podporządkowuje się do wydanych zaleceń. W przypadku niestosowania się do nakazu lub zakazu, policja stosuje karę aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

Wydając nakaz lub zakaz osobie stosującej przemoc policjant zobowiązany jest w szczególności do poinformowania jej o danych teleadresowych właściwych miejscowo placówek zapewniających miejsca noclegowe oraz placówek prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne lub programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Prowadzenie **hosteli** dla sprawców przemocy, którzy ze względu na przemoc w rodzinie zostali zobowiązani do opuszczenia wspólnego miejsca zamieszkania, nie zostało do tej pory szczegółowo uregulowane w przepisach prawa. W praktyce miejsca hostelowe są często organizowane przez interwencję kryzysową i są to placówki całodobowe. Izolując sprawcę od ofiary, zapewnia się osobie doświadczającej przemocy chociaż namiastkę poczucia bezpieczeństwa.

Innym działaniem ważnym z punktu widzenia poprawy sytuacji osoby dotkniętej przemocą, a nakierowanym na sprawcę jest skierowanie na tzw. **leczenie przymusowe osoby uzależnionej od alkoholu**. Przepisy regulujące procedurę leczenia osób uzależnionych od alkoholu reguluje *ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (Dz.U. z 2021 r., poz. 1119). Ponieważ uzależnienie od alkoholu dosyć często implikuje przemoc, przewidziano w polskim ustawodawstwie możliwość objęcia przymusowym leczeniem odwykowym osób, które pod wpływem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację nieletnich, uchylanie się od pracy, zakłócają spokój lub porządek publiczny.

Skierowanie osoby uzależnionej na terapię bez jej zgody może odbyć się jedynie na drodze decyzji sądu. Wniosek do sądu rejonowego właściwego dla miejsca zamieszkania osoby uzależnionej może złożyć komisja rozwiązywania problemów alkoholowych lub prokuratura. Problem destrukcyjnego zachowania członka rodziny pod wpływem alkoholu zgłaszany jest zazwyczaj do komisji. Ta zaprasza na rozmowę osobę nadużywającą alkoholu, diagnozuje problem i motywuje do podjęcia leczenia. Jeśli komisja uzna, że jej działania nie przyniosły oczekiwanego rezultatu, a szkody spowodowane nałogowym piciem osoby są znaczne, składa do sądu rodzinnego wniosek o przymusowy odwyk. Jeżeli sąd po rozpatrzeniu sprawy wyda orzeczenie o obowiązku poddania się osoby uzależnionej leczeniu odwykowemu, wskaże w nim rodzaj placówki, w której ma ono przebiegać (stacjonarnie bądź ambulatoryjnie). Sąd może również wyznaczyć kuratora, który będzie nadzorował proces leczenia trwający do dwóch lat. Jego zadaniem jest motywowanie osoby uzależnionej do wysiłku

w pokonywaniu nałogu, dyscyplinowanie i mobilizowanie do działań, których nie chce podjąć na prośbę bliskich, a także wspieranie podopiecznego w trudnych kontaktach z rodziną czy pracodawcą. Jeśli osoba, co do której orzeczono przymusowe leczenie nie stawi się w wyznaczonej placówce, sąd zarządza doprowadzenie jej tam przy pomocy policji.

W przypadku, gdy sprawca przemocy stwarza zagrożenie lub zakłóca spokój, lub swoim zachowaniem powoduje zgorzsenie będąc w stanie nietrzeźwości, możliwość ochrony ofiary daje również art. 40 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Sprawca przemocy może zostać wówczas **doprowadzony w celu wytrzeźwienia** przez funkcjonariusza policji czy strażnika straży np. do izby wytrzeźwień, innej realizującej to zadania placówki czy podmiotu leczniczego.

Szeroki wachlarz zachowań, w związku z którymi sprawcy przemocy mogą zostać objęci przez państwo karą, opisany jest w *ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny* (Dz.U. z 2020 r., poz. 1444, ze zm.). W myśl **kodeksu karnego** jako przestępstwo kwalifikowane są m.in.:

- spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu np. pozbawienie wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia, ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, lub zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, niezdolności do pracy w zawodzie, zeszpecenia lub zniekształcenia ciała – art. 156 KK (jeśli następstwem jest śmierć człowieka, karą może być pozbawienia wolności na 25 lat, a nawet dożywocie);
- spowodowanie średniego lub lekkiego uszczerbku na zdrowiu np. naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia inne niż określone w art. 156 KK – art. 157 KK;
- narażenie człowieka na niebezpieczeństwo, w tym na bezpośrednią utratę życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu – art. 160 KK;
- stosowanie groźby karalnej – art. 190 KK;
- uporczywe nękanie, wzbudzanie poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, istotne naruszenie prywatności, podszywanie się pod inną osobę i wykorzystanie jej wizerunku, lub innych danych osobowych, w celu wyrządzenia jej szkody – art. 190a KK;
- zakłócenie miru domowego np. poprzez wdzieranie się do cudzego domu lub ogrodzonego terenu bądź wbrew żądaniu osoby uprawnionej nieopuszczanie takiego miejsca – art. 193 KK;
- zgwałcenie i wymuszenie czynności seksualnych (doprowadzenie do obcowania płciowego przemocą, groźbą lub podstępem) – art. 197 KK;
- seksualne wykorzystanie małoletniego poniżej 15 roku życia – art. 200 KK;
- znęcanie się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub osobą nieporadną bądź pozostającą w stosunku zależności od sprawcy – art. 207 KK;
- rozpijanie małoletniego – art. 208 KK;
- uchylenie się od wykonania obowiązku alimentacyjnego – art. 209 KK;
- uprowadzenie bądź zatrzymanie małoletniego lub osoby nieporadnej wbrew woli osoby powołanej do opieki lub nadzoru – art. 211 KK;
- naruszenie nietykalności cielesnej – art. 217 KK;
- zniszczenie, uszkodzenie lub uczynienie cudzego mienia niezdatnym do użytku – art. 288 KK.

Wymiar nałożonej kary (od grzywny, poprzez ograniczenie wolności, do kary 12 lat pozbawienia wolności) zależy m.in. od rodzaju przestępstwa, okoliczności, takich jak nieumyślność działania czy działanie ze szczególnym okrucieństwem oraz następstw, które dany czyn za sobą

pociągnął. Kodeks Karny (rozdział V) wymienia ponadto cały katalog środków, które sąd może zastosować wobec sprawców przemocy. Są to m.in. zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym. Również w okresie warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności sąd ma szereg możliwych do zastosowania narzędzi i może zobowiązać sprawcę przemocy na przykład do: poddania się dozorowi kuratorskiemu, opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z ofiarą przemocy, powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, powstrzymania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub zbliżania się do pokrzywdzonego, powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub innych środków odurzających, poddania się terapii uzależnień, poddania się terapii, w szczególności psychoterapii lub psychoedukacji, czy uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych.

Ponadto w *ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny* (Dz.U. z 2020 r., poz. 1740, ze zm.) uwzględniona jest możliwość wniesienia **roszczenia o odszkodowanie za szkody na osobie**. W przypadku uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, poszkodowany może żądać naprawienia szkody poprzez pokrycie kosztów leczenia, a w przypadku inwalidztwa również kosztów przygotowania do innego zawodu. Z kolei jeśli poszkodowany utracił całkowicie lub częściowo zdolność zarobkowania lub w związku ze szkodą zwiększyły się jego potrzeby bądź też zmniejszyły perspektywy na powodzenie w przyszłości, może żądać od zobowiązanego renty (art. 444 KC). Sąd w ww. przypadkach przyznaje poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.

Potrzeba wsparcia osób doświadczających przemocy w rodzinie jest również pośrednio w pewnych aspektach uwzględniona w *ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (Dz.U. z 2020 r., poz. 1359). Osoby pozostające w związku małżeńskim zobowiązane są do zaspokajania potrzeb rodziny, lecz kiedy jeden z małżonków nie spełnia tego obowiązku, sąd rodzinny może nakazać, aby jego wynagrodzenie za pracę bądź inne należności były w części lub w całości wypłacane do rąk drugiego (art. 28 KRiO). Jeśli dojdzie do rozwodu, sąd może orzec, który z małżonków ponosi winę rozkładu pożycia małżeńskiego. Rozwiedziony małżonek, który został uznany za wyłącznie winnego lub współwinnego rozkładu pożycia, w przypadku gdy druga strona pozostaje w niedostatku, może zostać zobowiązany przez sąd do **alimentacji** zaspokajającej uzasadnione potrzeby na rzecz byłego współmałżonka. Przy orzeczeniu wyłącznej winy rozkładu pożycia małżeńskiego, gdy rozwód pociąga za sobą istotne pogorszenie sytuacji małżonka niewinnego, sąd może również orzec na jego rzecz alimenty, mimo braku przesłanki niedostatku (art. 60 KRiO). Jeżeli małżonkowie mieszkają wspólnie, a jeden z nich swoim rażąco nagannym postępowaniem uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie, na żądanie drugiego małżonka sąd w wyroku rozwodowym może nakazać **eksmisję** (art. 58 KRiO). Osoba doświadczająca przemocy może również wytoczyć powództwo o nakazanie przez sąd eksmisji małżonka, rozwiedzonego małżonka czy konkubenta – współlokatora tego samego lokalu – art. 13 *ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego* (Dz.U. z 2020 r., poz. 611, ze zm.). Sprawy te rozpatrują wydziały cywilne sądów rejonowych.

Kwestią niezwykle istotną i delikatną jest ochrona dzieci doświadczających przemocy w domu rodzinnym. Osoba stosująca przemoc musi liczyć się z tym, że stwarzając sytuację bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka, osoby uprawnione zgodnie z art. 12a *ustawy o przeciwdziałaniu*

przemocy w rodzinie, będą miały podstawę do **odebrania dziecka** z rodziny, zanim zostanie wydany w tej sprawie wyrok sądu opiekuńczego. Pracownik socjalny wspólnie z funkcjonariuszem policji, a także lekarzem lub pracownikiem medycznym, lub pielęgniarką, umieszcza dziecko u innej najbliższej mu osoby, w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Uwzględniając dobro dziecka, którego rodzice są w rozłące, sąd rodzinny rozstrzyga o władzy rodzicielskiej i może ograniczyć ją w stosunku do jednego z rodziców (art. 107 KRiO). Jeśli dochodzi do rażącego zaniedbywania obowiązków względem dziecka lub jeśli rodzic nadużywa władzy rodzicielskiej, co niewątpliwie ma miejsce w przypadku przemocy nakierowanej na dziecko, sąd opiekuńczy może wówczas sprawcę przemocy **pozbawić władzy rodzicielskiej** (art. 111 KRiO).

II. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie miasta Siedlce ukazana w kontekście sprawy

Oszacowanie skali zjawiska przemocy w rodzinie, ze względu na specyfikę problemu, nie jest łatwe. Trudności w analizie stwarza kwestia świadomości społecznej, w tym utarte stereotypy i samo rozumienie pojęcia „przemocy”. Ponadto trzeba mieć na względzie, że przemoc jest zjawiskiem ukrytym i wiele osób doświadczających krzywdy od swoich najbliższych nie zgłasza się po pomoc. Należy również podkreślić, że niniejszy dokument powstaje w szczególnie trudnym czasie epidemii COVID-19. Stres związany z obawą o życie i zdrowie swoje oraz bliskich, brak stabilności w pracy zawodowej i wysokie ryzyko utraty dochodu, nerwowość związana z izolacją, ograniczenie kontaktów międzyludzkich i zamknięcie w domu, niepewność i strach o przyszłość – potęgują inne problemy i powodują długotrwałe nasilenie stresu oraz negatywnych emocji/frustrację. Toteż dokonując analizy danych zebranych przez podmioty realizujące działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, trzeba mieć na względzie, że statystyki z nią związane mogą być niedoszacowane.

Dane statystyczne za lata 2018-2020 przekazane przez Komendę Miejską Policji w Siedlcach pokazują, że zjawisko przemocy domowej na przestrzeni ostatnich lat nasiliło się. Liczba interwencji domowych podjętych przez policjantów pokazuje, że w 2020 roku wzrosły one o 335,7% w stosunku do 2018 roku.

Z kolei liczba przestępstw zakwalifikowanych jako znęcanie się w omawianym okresie najpierw nieznacznie zmalała w 2019 roku, a następnie potroiła swoją wartość w 2020 roku (wzrost o 225% w stosunku do 2018 roku).

Dane zarejestrowane przez Komendę Miejską Policji w Siedlcach wskazują na 48,5% spadek w 2020 roku liczby zatrzymań sprawców przemocy w rodzinie w trybie art. 15a ustawy o Policji (tj. stwarzających bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego) w odniesieniu do 2018 roku.

Tabela Nr 1 Liczba interwencji domowych przeprowadzonych przez funkcjonariuszy KMP w Siedlcach na terenie miasta Siedlce w latach 2018-2020

Lata	Liczba interwencji domowych
2018	501
2019	1931
2020	2183

Źródło: Komenda Miejska Policji w Siedlcach

Tabela Nr 2 Liczba przestępstw kwalifikowanych z art. 207 KK tj. za znęcanie się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub osobą nieporadną bądź pozostającą w stosunku zależności od sprawcy na terenie miasta Siedlce w latach 2018-2020

Lata	Liczba przestępstw zakwalifikowanych jako znęcanie się
2018	16
2019	8
2020	52

Źródło: Komenda Miejska Policji w Siedlcach

Tabela Nr 3 Liczba zatrzymań sprawców przemocy w rodzinie w trybie art. 15a ustawy o Policji tj. stwarzających bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego na terenie miasta Siedlce w latach 2018-2020

Lata	Liczba zatrzymań sprawców przemocy w rodzinie
2018	66
2019	51
2020	34

Źródło: Komenda Miejska Policji w Siedlcach

Tabela Nr 4 Liczba Niebieskich Kart (formularz Niebieska Karta - A) sporządzonych przez przedstawicieli podmiotów wszczynających procedurę odnośnie mieszkańców miasta Siedlce w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba Niebieskich Kart założonych przez przedstawicieli podmiotów wszczynających procedurę ogółem, w tym:	172	137	118
▪ Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie	37	33	38
▪ Policja	133	94	71
▪ Oświata	2	5	7
▪ Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	3	1
▪ Ochrona zdrowia	0	2	1

Źródło: Miejski Zespół Interdyscyplinarny w Siedlcach

Jednym z podstawowych elementów polskiego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest procedura „Niebieskie Karty”. Działania nakierowane na zapobieganie przemocy oraz diagnozę problemu i wielowymiarowe wsparcie rodzin dotkniętych przemocą koordynowane są na terenie naszego Miasta przez Miejski Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Siedlcach (MZI). Z danych statystycznych zebranych przez MZI wynika, że w latach 2018-2020 średniorocznie wszczynano około 142 procedury, przy czym analizując wskazany okres odnotowano tendencję spadkową liczby zakładanych Niebieskich Kart. Najwięcej podejrzeń co do stosowania przemocy w rodzinie bądź zgłoszeń z tego tytułu, wśród podmiotów uprawnionych do rozpoczęcia procedury, powzięli przedstawiciele Komendy Miejskiej Policji w Siedlcach – średniorocznie wypełniali około 99 formularzy Niebieska Karta - A, co stanowiło (biorąc pod uwagę liczby średnioroczne) około 69,7% wszystkich założonych Niebieskich Kart. Warto zaznaczyć, że w 2020 roku, pomimo że funkcjonariusze policji nadal dominowali jako wszczynający procedurę, odsetek zakładanych przez nich Niebieskich Kart w stosunku do roku 2018 spadł o 46,6% (przy ogólnym spadku o 31,4%). Najmniej zgłoszeń uzasadnionego podejrzenia zaistnienia przemocy w rodzinie do MZI dokonywanych było przez przedstawicieli oświaty, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz ochrony zdrowia.

Tabela Nr 5 Statystyka działań Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego w Siedlcach oraz powołanych przez Zespół grup roboczych w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	0
Liczba powołanych grup roboczych	113	94	84
Liczba spotkań grup roboczych	585	417	331
Liczba sporządzonych formularzy Niebieska Karta – C	97	85	92
Liczba sporządzonych formularzy Niebieska Karta – D	103	80	70
Liczba zakończonych procedur Niebieska Karta	271	158	95
Liczba zawiadomień przekazanych do organów ścigania (Policji, Prokuratury) o popełnieniu przestępstwa w związku z użyciem przemocy w rodzinie	16	14	12
Liczba rodzin/osób, którym zapewniono schronienie w ośrodkach wsparcia lub specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	0	0	0/2

Źródło: Sąd Rejonowy w Siedlcach

W celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach MZI powoływał w rozpatrywanym czasie średniorocznie 97 grup roboczych. Średnia liczba spotkań w roku w ramach tych grup wyniosła w badanym okresie – 444. Na przestrzeni analizowanych lat widoczny był spadek liczby powoływanych grup (o 25,6%) oraz odbytych spotkań (o 43,4%). Jest to zasadniczo związane z malejącą liczbą zakładanych Niebieskich Kart w analogicznym okresie.

Realizacja procedury uwzględnia spotkania z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą. Analiza sytuacji rodziny zasadniczo odbywa się w obecności osoby doświadczającej przemocy, choć niestawienie się jej na spotkanie nie wstrzymuje dalszych prac. Pozyskane informacje odnotowywane są na formularzu Niebieska Karta – C. Średniorocznie wypełniano około 91 formularzy tej części Niebieskiej Karty.

Kolejny etap działań na rzecz zatrzymania stosowania przemocy w rodzinie, co do której zaistniały przesłanki wskazujące, że przemoc jest tu wysoce prawdopodobna, to spotkanie grupy roboczej/zespołu z domniemanym sprawcą. W latach 2018-2020 formularz Niebieska Karta – D był wypełniany średnio 84 razy. Niebieska karta – D - to pogłębiony wywiad z osobą podejrzaną o stosowanie przemocy. Szczegółowo odnotowywane są tu informacje na temat stosowanych form przemocy, czasu trwania zachowań przemocowych i ich okoliczności np. obecności świadków, działania pod wpływem alkoholu i innych używek, problemów z uzależnieniami i ewentualnej historii leczenia odwykowego, stosowania podobnych zachowań w przeszłości. Ponadto uczestnik spotkania zobowiązuje się do podjęcia działań na rzecz zaprzestania stosowania przemocy, w szczególności do: udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych, poddania się leczeniu odwykowemu, określenia częstotliwości utrzymywania kontaktów z grupą roboczą/zespołem. Część zobowiązań, w przypadku braku dobrowolnej chęci ich podjęcia, może zostać narzucona. Realizacja ustalonych powinności jest okresowo oceniana.

Mając na względzie analizowany przedział czasowy, w toku realizacji procedury „Niebieskie Karty”, średnio w 14 przypadkach rocznie dochodziło do przekazania organom ścigania zawiadomień o popełnieniu przestępstwa w związku z użyciem przemocy w rodzinie.

W przypadku ustania przemocy i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego jej stosowania w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy albo rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań, procedura „Niebieskie Karty” zostaje zakończona. W analizowanym okresie sporządzano średniorocznie 175 protokołów zakończenia procedury, przy czym w ostatnim roku było ich o 64,9% mniej w stosunku do roku 2018.

Tabela Nr 6 Charakterystyka wiekowa i płciowa osób, wobec których istniało podejrzenie, że stosują przemoc w latach 2018-2020

Ogółem	2018		2019		2020	
	K	M	K	M	K	M
▪ do 18 lat	0	1	1	0	2	10
▪ od 18 do 67 lat	12	163	17	122	10	104
▪ powyżej 67 lat	0	4	0	2	0	4

Źródło: Miejski Zespół Interdyscyplinarny w Siedlcach

Według danych Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego w naszym mieście, wśród osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie, przeważającą liczbę stanowili mężczyźni - w 2018 roku było to 93,33% ogółu, natomiast w 2019 roku i 2020 roku odpowiednio – 87,3% ogółu i 90,77% ogółu.

Tabela Nr 7 Liczba spraw związanych z podejrzeniem popełnienia przestępstwa z art. 207 zarejestrowanych w latach 2018-2020 w Prokuraturze Rejonowej w Siedlcach

Lata	Liczba spraw związanych z podejrzeniem popełnienia przestępstwa z art. 207 KK
2018	82
2019	69
2020	77

Źródło: Prokuratura Rejonowa w Siedlcach

Tabela Nr 8 Liczba wyroków sądowych dotyczących mieszkańców Siedlec w latach 2018-2020 według typu przestępstw przewidzianych w Kodeksie Karnym

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
▪ art. 207 KK	10	13	4
▪ art. 190 KK	10	8	3
▪ art. 190a KK	1	5	4
▪ art. 210	0	0	0
▪ art. 200	1	2	0
▪ orzeczenie z art. 39 pkt. 2b KK	x	x	3

Źródło: Sąd Rejonowy w Siedlcach

Statystyki dotyczące wyroków sądowych w sprawach, które w mniejszym lub większym stopniu mogą być związane z przemocą w rodzinie pokazują, że w 2020 roku najwięcej przestępstw orzeczono na podstawie art. 207 oraz art. 190a KK. Sprawcę znęcania się fizycznego lub psychicznego nad osobą najbliższą lub osobą nieporadną bądź pozostającą w stosunku zależności od sprawcy, jak i uporczywego nękania, wzbudzania poczucia zagrożenia, poniżenia lub udręczenia (...) w stosunku do innej osoby uznano za przestępcę i ukarano łącznie w 8 przypadkach. Za stosowanie groźby karalnej nałożono wyrokiem sądu karę na 3 osoby. W stosunku do 3 osób wydano również orzeczenia zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu.

Analiza zgromadzonych danych zwraca uwagę na dużą dysproporcję dotyczącą liczby spraw związanych z podejrzeniem przestępstwa z art. 207 KK kierowanych do Sądu Rejonowego w Siedlcach, a liczbą wyroków w sprawie popełnienia przestępstwa z tego artykułu (w 2020 roku na 77 spraw orzeczono 4 wyroki). Wyjaśnienia tej kwestii można dopatrywać się w fakcie, że znęcanie jako przestępstwo jest ścigane z oskarżenia publicznego z urzędu. Zobowiązanie wszczęcia i przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego nie dotyczy więc tylko sytuacji, kiedy sama osoba pokrzywdzona zawiadomi organy ścigania, ale również tych, kiedy informację o przemoc w rodzinie służby powezmą od sąsiadów, pracowników pomocy społecznej, szkoły itp. Przeprowadzenie postępowania może być w tych przypadkach trudniejsze, ze względu na brak gotowości osoby pokrzywdzonej do aktywnego udziału na etapie postępowania przygotowawczego oraz w trakcie procesu. Ofiara może np. nie potwierdzić bądź nawet zaprzeczyć, że doświadczała przemocy. Zdarza się też, osoba doświadcząca przemocy wycofuje złożone wcześniej zeznania oskarżające bliską jej osobę. Pojawiają się również sytuacje, w których umorzenie postępowania wynika z braku dowodów na sprawstwo i winę oskarżonego, gdyż zarzuty opierają się jedynie na zeznaniach strony pokrzywdzonej.

1. Podmioty realizujące na terenie Miasta Siedlce oddziaływania w stosunku do sprawców przemocy

W systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie wśród podmiotów realizujących na terenie miasta Siedlce oddziaływania nakierowane bezpośrednio bądź pośrednio na sprawców czy osoby podejrzane o stosowanie przemocy, można wymienić:

- Miejski Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Siedlcach;
- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Siedlcach;
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej działający przy MOPR w Siedlcach;
- Komendę Miejską Policji w Siedlcach;
- Zakład Karny w Siedlcach;
- Prokuraturę Rejonową w Siedlcach;
- Sąd Rejonowy w Siedlcach;
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej;
- Sąd Okręgowy w Siedlcach;
- Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Siedlcach;
- działające lokalnie placówki oświatowe;
- działające lokalnie placówki służby zdrowia;
- Stowarzyszenie Pomocy Społecznej, Rehabilitacji i Resocjalizacji im. H.Ch. Kofoeda w Siedlcach.

III. Cele programu

Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie opracowany dla Miasta Siedlce na lata 2022-2023 wpisuje się w lokalny system przeciwdziałania przemocy domowej. Dokument ten jest swoistym planem działań naprawczych i zapobiegawczych nakierowanych bezpośrednio na pracę z osobą stosującą przemoc.

Celem głównym Programu jest:

ograniczanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie miasta Siedlce poprzez powstrzymanie sprawców przed jej stosowaniem w wyniku oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych

Szczegółowe cele Programu są tożsame z opisanymi w § 4 *Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne* (Dz.U. Nr 50, poz. 259), zwanego dalej rozporządzeniem.

Cele szczegółowe Programu obejmują:

powstrzymanie osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym stosowaniem przemocy,
rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie,
kształtowanie umiejętności w zakresie wychowywania dzieci bez używania przemocy w rodzinie,
uznanie przez osobę stosującą przemoc w rodzinie swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy,
zdobycie i poszerzenie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie,
zdobycie umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez przemocy,
uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

Cele Programu będą realizowane podczas zajęć edukacyjnych i socjalizacyjnych ukierunkowanych na taką zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc, która zmniejszy ryzyko dalszego stosowania przez nie przemocy oraz zwiększy ich zdolność do samokontroli agresywnych zachowań i harmonijnego współżycia w rodzinie.

IV. Realizacja Programu

Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie opracowany dla Miasta Siedlce prowadzony będzie w oparciu o „The Duluth Model”, który realizuje koncepcje tradycyjnego modelu społeczno-kulturowego. Zakłada on, że sprawcami przemocy w rodzinie najczęściej są mężczyźni, którzy w związku z zasadami i normami, w których zostali wychowani i socjalizowani, postrzegają stosowanie przemocy w stosunku do osób bliskich, jako akceptowalny kulturowo/społecznie instrument kontroli i wywierania wpływu. Przemoc domowa postrzegana jest tu jako narzędzie utrzymywania męskiej władzy i dominacji w rodzinie.

W Programie zintegrowane mogą być również inne modele pracy ze sprawcami przemocy, oparte o odmienne koncepcje wyjaśniania jej przyczyn. Łączenie modelu społeczno-kulturowego z elementami modelu rozpatrywanego z perspektywy podejścia skoncentrowanego na rozwiązaniu oraz systemu rodzinnego daje możliwość skierowania oddziaływań na:

- edukację w obszarze kulturowych i obyczajowych zjawisk wspierających i usprawiedliwiających przemoc oraz tych przeciwstawiających się zachowaniom agresywnym, a także na demaskowanie stereotypów promujących przemoc;
- promocję pożądanych wartości, inicjatyw i zachowań, przede wszystkim tych skupionych wokół godności osoby, dobra rodziny, równości płci, praw dziecka, poczucia odpowiedzialności za własne decyzje i czyny oraz gotowości obrony i ochrony słabszych;
- korygowanie postaw i zachowań związanych z przemocą oraz sposobów komunikacji, poprzez stosowanie procedur behawioralno-poznawczych;
- nabycie umiejętności efektywnej komunikacji bez używania przemocy oraz wyuczenie samokontroli nad agresją.

1. Realizatorzy Programu

Miasto Siedlce wdrożenie i koordynowanie Programu powierza Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Rodzinie w Siedlcach, zobowiązując go w tym obszarze do współpracy z innymi podmiotami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Do zadań przypisanych Ośrodkowi należeć będzie w szczególności:

- zatrudnienie na podstawie umowy cywilnoprawnej osób prowadzących spotkania grupowe i konsultacje indywidualne z osobami stosującymi przemoc w rodzinie oraz zapewnienie bazy lokalowej wraz z odpowiednim zapleczem technicznym do prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych,
 - bądź zlecenie realizacji prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych podmiotom, dysponującym w szczególności osobami posiadającymi kwalifikacje opisane w obowiązujących przepisach oraz innymi niezbędnymi zasobami,
 - bądź realizacja oddziaływań w ramach własnych struktur i dostępnych zasobów;
- przeprowadzenie wstępnej rekrutacji uczestników Programu;
- nadzór nad realizacją Programu zgodnie z założonymi celami i działaniami ukierunkowanymi na osiągnięcie założonych efektów;
- pozyskiwanie środków na realizację i obsługę finansową Programu;
- wypracowanie zasad współpracy pomiędzy podmiotami realizującymi działania nakierowane na sprawców przemocy, w szczególności w zakresie informowania czy zobowiązywania osób stosujących przemoc do skorzystania z dostępnej oferty oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych;
- monitoring i ewaluacja Programu.

Od przedstawicieli Koordynatora, realizujących oddziaływanie nakierowane na osoby stosujące przemoc, oczekuje się współpracy z innymi podmiotami, w tym m.in. z Miejskim Zespołem Interdyscyplinarnym, Komendą Miejską Policji w Siedlcach, Sądem Rejonowym w Siedlcach,

Prokuraturą Rejonową w Siedlcach, Zespołem Kuratorskim Służby Sądowej w Siedlcach, Zakładem Karnym w Siedlcach.

Wyżej wymienieni Partnerzy Programu będą wspierali realizatorów w szczególności poprzez:

- pomoc w rekrutacji uczestników poprzez rozpowszechnianie informacji o realizacji Programu i motywowanie osób stosujących przemoc do zgłoszenia swojego udziału;
- przekazywanie informacji dotyczących sytuacji rodzinnej uczestnika Programu;
- pomoc w monitorowaniu sprawców przemocy przez pozyskiwanie informacji o sytuacji sprawcy przemocy i jego rodziny po zakończeniu Programu.

2. Kwalifikacje osób prowadzących działania korekcyjno-edukacyjne

Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne zgodnie z § 9 *Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne* będą prowadzone przez osoby, które:

- ukończyły studia II stopnia na jednym z kierunków: psychologia, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej, albo na kierunku uzupełnionym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki, resocjalizacji;
- posiadają zaświadczenie o ukończeniu szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w wymiarze co najmniej 100 godzin, w tym w wymiarze 50 godzin w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc (w certyfikacie potwierdzającym ukończenie szkolenia powinny być wyraźnie wyszczególnione godziny szkolenia w zakresie pracy ze sprawcą przemocy, a jeżeli przedstawiony dokument nie zawiera tychże informacji osoba pretendująca do prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych powinna przedstawić dodatkowe zaświadczenie z szczegółowym wykazem godzin zrealizowanych w tym obszarze zajęć);
- mają udokumentowany co najmniej 3-letni staż pracy w instytucjach realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Elementem brany pod uwagę przy doborze osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne będzie również ukończone szkolenie obejmujące pracę ze sprawcami przemocy wg Modelu Duluth, aczkolwiek nie będzie to kryterium obowiązkowe. W miarę możliwości oddziaływania prowadzone będą przez kobietę i mężczyznę, co ma na celu pokazanie w trakcie realizowanych zajęć relacji osób odmiennych płci opartych o szacunek, zaufanie, partnerstwo i czystą komunikację/porozumienie bez przemocy. Ponadto system normatywny sprawcy często eliminuje z założenia w kontaktach z innym mężczyzną zachowania przemocowe. Z kolei obecność kobiety umożliwia przekazanie osobie stosującej przemoc w asertywny i obiektywny sposób tych emocji, przeżyć i analizy sytuacji, które towarzyszą kobiecie w związku z doświadczaniem agresji.

Do zadań osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy należeć będzie w szczególności:

- indywidualna diagnoza osoby rekrutowanej kwalifikująca do Programu, zawierająca w szczególności rozpoznanie sytuacji rodzinnej oraz poszerzoną analizę zachowań przemocowych;
- podpisanie z uczestnikiem kontraktu zobowiązującego go do zaprzestania stosowania przemocy, systematycznego uczęszczania na spotkania zaplanowane w ramach Programu oraz opracowania tzw. planu bezpieczeństwa umożliwiającego przewidywanie konfliktu i zachowań agresywnych oraz korygowanie własnych zachowań w tych sytuacjach;

- zebranie od wszystkich uczestników zgody na przetwarzanie danych osobowych w związku z udziałem w Programie;
- opracowanie w konsultacji z koordynatorem harmonogramu spotkań grupowych i przekazanie go uczestnikom Programu;
- prowadzenie list obecności zarówno ze spotkań indywidualnych, jak i grupowych oraz bieżący kontakt z uczestnikami Programu;
- nawiązanie i utrzymywanie w czasie realizacji edycji Programu kontaktu z członkami rodziny uczestników, w szczególności z osobami doznającymi przemocy;
- przeprowadzenie ankiet ex ante i ex post z uczestnikami poszczególnych edycji Programu badających stan wiedzy i umiejętności w kwestii radzenia sobie z opanowaniem zachowań przemocowych;
- przeprowadzenie ankiety ewaluacyjnej z uczestnikami edycji Programu konfrontującej oczekiwania uczestnika z faktycznie otrzymanym wsparciem w ramach realizowanych działań;
- przekazania koordynatorowi całej zgromadzonej w trakcie edycji Programu, dokumentacji dotyczącej uczestników oraz prowadzonych działań.

3. Czas, forma i miejsce realizacji Programu

Program realizowany będzie w latach 2022-2023 w kilku edycjach. W ciągu jednego roku zakłada się przeprowadzenie minimum jednej edycji Programu. Liczba edycji zależy będzie w szczególności od zainteresowania Programem zarówno ze strony potencjalnych uczestników, jak i podmiotów, które mogą do Programu kierować osoby stosujące przemoc. Ponadto na częstotliwość realizowania edycji Programu będą miały wpływ terminy wnioskowania o środki finansowe na ten cel oraz rzeczywisty czas podpisywania umów i przekazywania środków na rachunek bankowy Miasta Siedlce. Działania w ramach poszczególnych edycji będą się każdorazowo zamykać w danym roku kalendarzowym.

Zajęcia prowadzone w ramach Programu będą miały formę spotkań indywidualnych i grupowych (minimum 60 godzin dla uczestnika). Zajęcia grupowe zostaną poprzedzone konsultacjami indywidualnymi, podczas których uczestnik zostanie zapoznany z celami i przebiegiem Programu. Prowadzący z kolei rozegra się co do sytuacji rodzinnej, zawodowej i prawnej sprawcy oraz przeprowadzi diagnozę wstępną. Spotkanie indywidualne będzie mogło odbyć się pomiędzy zajęciami grupowymi w przypadku, gdy uczestnik przystąpił do Programu - w trakcie jego trwania.

Zajęcia będą odbywać się w miejscach wskazanych bądź zaakceptowanych przez koordynatora Programu z uwzględnieniem zasady, że ich realizacja będzie odbywała się poza godzinami udzielania ewentualnej pomocy interwencyjnej ofiarom przemocy. Zasadniczo planuje się organizację spotkań w siedzibie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Siedlcach lub innym lokalu wchodzącym w skład zasobów Miasta Siedlce. W przypadku wprowadzenia ograniczeń w związku z pandemią COVID-19 dopuszcza się, w miarę możliwości, przejście w tryb pracy zdalnej.

4. Adresaci Programu i sposób ich rekrutacji

Zgodnie z § 5 rozporządzenia oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie zaplanowane w niniejszym Programie skierowane mogą zostać do dorosłych mieszkańców Miasta Siedlce, w tym w szczególności:

- osób skazanych za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie, odbywających karę pozbawienia wolności w zakładach karnych;
- osób wobec których sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary, zobowiązując je do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych;
- osób stosujących przemoc w rodzinie, które uczestniczą w terapii leczenia uzależnienia od alkoholu lub narkotyków, lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo

środków zastępczych, dla których oddziaływania korekcyjno-edukacyjne mogą stanowić uzupełnienie podstawowej terapii;

- osób, które w wyniku innych okoliczności zgłoszą się do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym.

Z uwagi na pozyskiwanie środków finansowych na realizację Programu z budżetu państwa, jego uczestnikami będą mogły być również osoby z innych powiatów, o ile nie będzie pozostawało to w sprzeczności z obowiązującymi zasadami finansowania realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych oraz podpisane zostaną stosowne porozumienia.

Rekrutacja do Programu prowadzona będzie w ramach poszczególnych jego edycji. W jednej edycji Programu będzie brało udział nie więcej niż 12 osób. Liczba przeprowadzanych edycji będzie zależeć przede wszystkim od zainteresowania Programem oraz możliwości pozyskania środków finansowych na realizację działań. Osoby stosujące przemoc decydujące się na udział w Programie, nie będą ponosiły z tego tytułu żadnej odpłatności. W przypadku większej niż planowana liczbie osób gotowych do udziału w Programie, będzie tworzona lista kandydatów na kolejną edycję. Realizacja poszczególnych edycji Programu odbywać się będzie w systemie zamkniętym, nie przewiduje się dołączania kolejnych uczestników w trakcie realizacji cyklu zajęć. W wyjątkowych przypadkach, kiedy wykreślenie osoby z listy uczestników nastąpiło w niedługim czasie po rozpoczęciu edycji, będzie możliwe przyjęcie kolejnej osoby. Decyzję w tej kwestii podejmować będą osoby prowadzące działania korekcyjno-edukacyjne w porozumieniu z koordynatorem, przy uwzględnieniu zrealizowanych do tego momentu godzin zajęć.

Ponieważ uczestnictwo w Programach sprawców rzadko rozpoczyna się od spontanicznego szukania pomocy w wychodzeniu z sytuacji kryzysowej przez samego kandydata, podkreślić należy, że pozyskanie uczestników do Programu stanowi poważne wyzwanie. Równoległe z poszukiwaniem kandydatów niezbędna będzie kampania informacyjna na temat planowanych działań. Ponadto istotną rolę przypisuje się też różnym formom motywacji i nacisku, a nawet presji administracyjno-sądowej przez podmioty uprawnione do narzucania udziału w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych osobom stosującym przemoc. Dlatego też etap rekrutacji będzie wymagał nawiązania współpracy z instytucjami i podmiotami stykającymi się w ramach swojej działalności z osobami stosującymi przemoc. Wymienić tu można m.in. sądy, prokuraturę, zespół kuratorski, komisję ds. rozwiązywania problemów alkoholowych, organizacje statutowo związane ze wsparciem osób uzależnionych. Przewiduje się każdorazowo przed rozpoczęciem edycji Programu wysyłanie do ww. podmiotów pism informujących o planowanych działaniach bądź telefoniczny kontakt w sprawie.

5. Reguły uczestnictwa i kryteria ukończenia Programu

Obligatoryjnym warunkiem przyjęcia osoby do Programu jest uznanie przez nią faktu stosowania przemocy wśród najbliższych. Osoby, które mają rozpoznane uzależnienie od alkoholu lub narkotyków bądź innych substancji, powinny w pierwszej kolejności przejść terapię leczenia uzależnienia. Do Programu mogą przystąpić osoby będące w trakcie takiego leczenia, o ile posiadają zgodę terapeuty prowadzącego leczenie odwykowe.

Osoby przystępujące do Programu będą podpisywały kontrakt określający reguły uczestnictwa. Wymagana będzie od nich systematyczna obecność na zajęciach oraz zachowanie zgodne z zasadami współżycia społecznego, a także zobowiązanie do powstrzymywania się od przemocowych zachowań i postaw w kontaktach z członkami rodziny.

O zakończeniu Programu stanowić będzie ukończenie minimum 75% ogólnej liczby godzin przewidzianych w Programie. W przypadku gdy uczestnik nie ukończy Programu, ale jego frekwencja wynosić będzie minimum 50%, uznanym zostanie, że uczestniczył w Programie.

6. Zawartość merytoryczna i etapy realizacji Programu

W realizowanym Programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych uwzględnione zostaną następujące elementy:

- psychoedukacja na temat zjawiska przemocy, emocji poprzedzających epizody przemocy, z uwzględnieniem cykli przemocowych, radzenia sobie z emocjami, emocji ofiary i sprawcy;
- edukacja na temat kulturowo-obyczajowych zjawisk wspierających i przeciwstawiających się przemocy oraz konfrontowanie ze stereotypami promującymi przemoc;
- promowanie wartości i idei wspierających godność i szacunek do innych, dobro rodziny, równość płci oraz prawa kobiet i dzieci;
- nauka odpowiedzialności za osobiste decyzje i działania;
- stosowanie procedur behawioralno-poznawczych w celu korygowania postaw i zachowań związanych z przemocą;
- nabywanie kompetencji w obszarze konstruktywnej komunikacji interpersonalnej;
- nauka samokontroli;
- gotowość ochrony słabszych.

Wśród etapów realizacji Programu wymienić można w szczególności:

Etap I – przeprowadzenie diagnozy wstępnej, która obejmie indywidualne spotkanie uczestnika Programu z osobą prowadzącą;

Etap II – podpisanie przez uczestnika kontraktu określającego reguły uczestnictwa w Programie;

Etap III – organizacja grupowych zajęć korekcyjno-edukacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

Etap IV – przeprowadzenie diagnozy pogłębionej podczas indywidualnych spotkań z uczestnikiem w trakcie realizacji Programu.

V. Monitoring i ewaluacja Programu

Przebieg i efekty realizacji Programu objęte zostaną działaniami monitorującymi i ewaluacyjnymi, prowadzonymi przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Siedlcach jako koordynatora Programu. W procesie monitoringu Programu będą brali udział uczestnicy Programu oraz w miarę możliwości członkowie ich rodzin, a także przedstawiciele podmiotów partnerskich. Wykonanie monitoringu obejmować będzie takie czynności jak: gromadzenie, przechowywanie, przetwarzanie, analizę i prezentowanie pozyskanych danych ilościowych i jakościowych. Zarówno ilościowe, jak i jakościowe dane pozwolą na śledzenie postępów we wdrażaniu działań oraz umożliwią weryfikację poziomu wykonania zaplanowanych zadań i wskaźników.

System monitorowania zachowań związanych z przemocą u osób uczestniczących w Programie realizowany będzie w trakcie trwania Programu oraz do 3 lat po jego zakończeniu.

Wyniki monitoringu i ewaluacji zostaną wykorzystane w pracach nad doskonaleniem i upowszechnieniem dalszych metod oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.

VI. Źródła finansowania Programu

Zgodnie z art. 6 ust. 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021 r., poz. 1249) środki na realizację i obsługę zadań wynikających z Programu zapewnia budżet państwa. W związku z tym planowanie wydatków będzie następowało na poziomie powiatu rokrocznie, a realizacja Programu uzależniona będzie od wysokości środków przekazanych z budżetu państwa na ten cel.

Przewiduje się możliwość modyfikacji zaplanowanych działań, terminu ich realizacji oraz źródeł finansowania w celu zwiększenia efektywności założeń Programu.

Uzasadnienie

Podstawę prawną do opracowania i realizacji Programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie stanowi art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021 r., poz. 1249). Przygotowanie i wdrożenie Programu jest zadaniem z zakresu administracji rządowej realizowanym przez powiat.

Niniejszy Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych stanowi integralną część systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w mieście Siedlce. Przewidziane w nim działania skierowane są do osób stosujących przemoc w rodzinie, a jego głównym celem jest zmiana postępowania sprawców przemocy, zwiększenie ich zdolności do kontrolowania zachowań agresywnych, a ostatecznie do zaprzestania stosowania przemocy.

Zgodnie z art. 6 ust. 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie środki na realizację i obsługę zadań wynikających z Programu zapewnia budżet państwa.

Biorąc pod uwagę powyższe przedkłada się do akceptacji projekt Programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie opracowany dla Miasta Siedlce na lata 2022-2023.